

THE CONCEPT OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP AND ITS DELIMITATION FROM OTHER LEGAL INSTITUTIONS

Ana-Maria Țigănescu, Assist. Prof., PhD, "Spiru Haret" University of Constanța

Abstract: The public-private partnership is an effective way by which local or central authorities cooperate in various ways with private sector investors to successfully implement certain projects that need to be developed under the law because the benefits are, in general, for the entire society. Because of certain limitations of material, financial, human resources existing at the level of public authorities, they are resorting to the conclusion of public-private partnership contracts, especially for the economic and financial advantages obtained from this form of cooperation. Defining public-private partnerships at European level is less approached, as standard partnership system does not exist or it cannot be imposed; the main concern is the recognition and regulation of the idea of cooperation between the public and private sectors in order to achieve public works or public services.

Starting from the analysis of several views expressed in the literature, the public-private partnership can be defined as the association, under various forms, of the public sector with the private sector in order to finance, build, modernize, maintain, operate and / or administrate goods and common services.

The public-private partnership is considered as a viable way of introducing private management in public services by way of a long-term contractual link between a private operator and a public authority, fundamentally ensuring the total or partial achievement of the designed public service, resorting to the know-how concept and resources of the private sector.

Based on the above mentioned, we conclude that the concern for the precise definition of public-private partnership is subject to the recognition and regulation of the idea of cooperation between the public and private sector in order to achieve public works or public services.

However, given the multitude of forms that can take the economic cooperation between public authorities and economic operators, this study aims at identifying a basic set of elementary coordinates that characterize each such project and distinguish it from other legal institutions that are based on the same idea of cooperation, collaboration between the two sectors.

Keywords: public-private partnership, private financing, cooperation between the public and private sectors, public partner, private partner.

Conceptul de „parteneriat public-privat”

Este unanim recunoscut faptul că, în mai toate domeniile, autoritatea traversează o perioadă de criză care afectează fundamentele sale și, bineînțeles, formele sale de exprimare [1, p.11]. Valorile tradiționale, cadrele obișnuite de gândire și de acțiune sunt amenințate în profunzimea lor de extraordinara rapiditate a evoluției socio-economice și de presiunea exercitată de numeroasele nevoi materiale și spirituale imediate.

După cum menționează profesorul Ioan Alexandru, „a devenit o caracteristică a democrației contemporane ca, sub diverse forme și în cele mai diferite domenii, din ce în ce mai mult, cetățenii particulari, administrații, consumatorii, funcționarii - cu alte cuvinte, o mulțime de persoane fizice și juridice să se afle asociați direct cu activitatea statului, ceea ce impune ca un asemenea fenomen, de o asemenea amploare, să fie analizat și înțeles” [2, p.28].

În această ordine de idei, într-un studiu consacrat *raportului drept public - drept privat* se apreciază că vechile rigori liberale, potrivit cărora statul trebuie să respecte întru totul *principiul non-intervenției în treburile private* și să se așeze deasupra grupurilor sociale, cunosc nuanțe noi. Astfel, se ridică problema unui rol nou al statului și, în mod corespunzător, rediscutarea dimensiunilor publicului și privatului [3, p.2].

În ceea ce privește implicațiile politico-juridice privind atragerea persoanelor de drept privat la realizarea serviciilor publice, legislația românească a consacrat expres o teză a doctrinei administrative moderne, potrivit căreia nu numai statul „se ocupă de satisfacerea intereselor generale”, ci acest lucru poate fi realizat și de particulari [4, p.111].

În numele interesului general statul intervine pentru a asigura satisfacerea unor nevoi prin prestarea directă a unor servicii publice sau executarea de lucrări publice foarte importante sau deficitare ori din contră, intervine pentru a stimula și sprijini sectorul privat. Acest comportament reflectă, de fapt, tendința obiectivă de deplasare a centrului de greutate al activității spre gestiune și randament în detrimentul acțiunilor de comandă, ceea ce explică și tendința apropierii dintre dreptul public și dreptul privat, în condițiile în care administrația, căutând acordul partenerilor săi, acceptând necesitatea rentabilizării, și în unele cazuri, existența concurenței, își plasează intervențiile sub semnul economiei de piață. Dreptul administrativ a început să împrumute din dreptul privat metodele de negociere și, uneori, de compromis. Administrația se angajează față de partenerii săi la măsuri de reciprocitate sau de avantaje reciproce în privința finanțărilor sau diverselor subvenții, acestea constituind atitudini care, prin natura și efectele lor, sunt în mod fundamental contrare tradiționalismului administrativ [5, p.29].

Cu ajutorul unei mai bune înțelegeri a interdependenței dintre autorități, locuitori și sectorul privat pe piețele urbane și a beneficiilor pe care fiecare grup îl aduce economiilor locale, practicienii și cercetătorii au căutat noi instrumente care să permită valorificarea punctelor tari ale partenerilor și a contribuțiilor acestora.

Economiștii care promovează beneficiile non-intervenționismului, susțin că sectorul privat este o componentă vitală a productivității economiei locale și că intervenția autorităților în procesul de creștere a localității ar trebui redusă la extrem, pentru a putea fi siguri că piețele nu sunt influențate negativ. Literatura actuală se concentrează intens asupra schimbării rolului administrației publice locale în contextul micșorării bugetelor publice, birocrățiilor ineficiente și presiunii de a servi mai bine clienții municipalității. Explorarea unor noi mijloace pentru stimularea dezvoltării eficiente implică crearea mai multor posibilități pentru dezvoltarea sectorului privat și a comunității, cu asumarea de către autorități a unui rol de facilitare. Acest fapt are implicații majore asupra felului în care administrația publică își definește rolul în procesul de dezvoltare, își structurează implicarea, astfel încât să atingă obiectivele publice și își orientează capacitatea necesară pentru a putea îndeplini noile sarcini. Toate acestea sunt foarte vizibile mai ales în relațiile partenoriale pe care sectorul public le dezvoltă [6, p.84].

Data fiind importanța deosebită pentru colectivitate a realizării unor investiții cu ajutorul mijloacelor materiale și financiare particulare, a implicării investitorului și modalitatea creatoare de implicare a acestuia, este necesară introducerea managementului privat în serviciile publice prin promovarea parteneriatului public-privat.

Pentru prima dată, această noțiune de „parteneriat public-privat” a fost utilizat în Marea Britanie și Statele Unite ale Americii, extinzându-se apoi și la nivelul altor state pe măsura ce exemplele din primele două state și-au dovedit rezultatele practice.

Noțiunea de „*parteneriat public-privat*”¹ este un exemplu tipic de noțiune al cărei sens este presupus general acceptat, dar care nu beneficiază de o definiție consacrată. Conceptul de „*parteneriat public-privat*” este perceput în mod diferit în literatura de specialitate, precum și de perspectiva din care este privit.

În literatura de specialitate parteneriatul public-privat a fost definit ca „*relație de cooperare între persoane și organizații din sectorul public și din cel privat, în scopul unui*

¹ Sensul terminologic al noțiunii de parteneriat public-privat derivă din analiza termenilor care-l compun, și anume: parteneriat – o asociere dintre doi sau mai mulți parteneri pentru realizarea unui obiectiv, acțiuni, afaceri etc; public – aparține unei colectivități, fiind sub semnul statului, privit ca administrație publică central sau locală; privat – particular, individual.

beneficiu comun” [7, p.3] sau ca „*mobilizarea unei coaliții de interese ale reprezentanților mai multor sectoare, în scopul de a elabora și urmări o strategie comună de regenerare a unei zone definite*” [8, p.84], sau ca „*un cadru ce integrează interese complementare și eforturi comune ale sectorului public și sectorului privat cu scopul de a aborda probleme ce afectează comunitățile [...] Mecanismul parteneriatului public-privat combină puterea publică, pe de o parte, și resursele private pe de cealaltă, având ca rezultat acceptarea în comun a riscurilor*” [9, p.84].

Aceste definiții stabilesc, într-o oarecare măsură, motivele pentru care partenerii, venind din sectorul public sau din cel privat, instituie o astfel de relație. Accentul cade pe „beneficiul comun”, bazat pe presupunerea că „complementaritatea sectoarelor, faptul că efortul fiecăruia poate îmbunătăți performanța celorlalți astfel încât întregul devine, cu adevărat, mai mult decât suma părților luate separat” [10].

Prin urmare, în perspectiva americană parteneriatul public-privat reprezintă o înțelegere între sectorul public și cel privat în urma căreia sunt realizate activități de interes public, care erau furnizate până în acel moment, de către administrația publică.

Caracteristicile principale ale unui astfel de parteneriat sunt date de partajarea investiției, a riscurilor, responsabilităților și beneficiilor între cei doi parteneri.

Comisia Europeană, care a consacrat această noțiune în *Cartea verde cu privire la parteneriatul public-privat și dreptul comunitar al achizițiilor publice și concesiunilor* (2004), consideră acest tip de parteneriat drept o „cooperare între entități publice și private ce implică stabilirea unei entități cu capital mixt, ce implementează contracte de achiziții publice ori concesiuni”.

Precizând la punctul 1 al capitolului 1.1 că „termenul de parteneriat public-privat nu este definit la nivelul Comunității”, textul Cărții Verzi schițează în continuare un contur general al termenului, arătând că se referă la “forme de cooperare între autoritățile publice și mediul de afaceri, în scopul asigurării finanțării, construcției, renovării, administrării sau întreținerii unei infrastructuri sau prestării unui serviciu” [11, p.5].

Definirea parteneriatului public-privat la nivel european este mai puțin abordată, deoarece nu există și nici nu se poate impune un sistem standard de parteneriat, preocuparea fiind pentru recunoașterea și reglementarea ideii de cooperare între sectorul public și cel privat în vederea realizării de lucrări publice sau de servicii publice.

Prin Ordonanța nr. 554 din 17 iunie 2004, Guvernul francez a instituit un nou tip de contract, similar celui englez „*Private Finance Initiative*” apărut după anul 1992, și anume *contractul de parteneriat*. Conform prevederilor din Ordonanță, parteneriatul public-privat se realizează în baza unui contract administrativ prin care o persoană publică poate încredința unui partener privat o misiune globală privind: finanțarea unor investiții cu caracter nematerial, lucrări sau echipamente necesare serviciului public; construirea unor lucrări sau echipamente; întreținerea, menținerea lor în stare de funcționare, exploatarea sau gestiunea lor sau, după caz, alte prestații care concurează la îndeplinirea serviciului public de către autoritatea publică. Contractul de parteneriat se încheie pe o perioadă mai mare de timp, determinată de durata amortizării investițiilor sau de modalitățile de finanțare reținute. Astfel, modalitățile de finanțare prezintă anumite particularități în sensul că ele se pot întinde pe întreaga durată a contractului sau pot fi legate de obiectivele de performanță ori de disponibilitate a bunului sau serviciului, ceea ce înseamnă că în asemenea contracte se pune accentul pe noțiunea de *calitate a serviciului* [12, p.99].

Prin urmare, parteneriatul public-privat în Franța reprezintă o nouă formă de contract public fondat pe tehnici de finanțare specifice sectorului privat și pe o împărțire optimizată a riscurilor. “Această nouă generație de contracte este strâns legată de noul management public, care promovează gestionarea prin performanță” [13, p.123].

În România², prof. Dana Apostol Tofan definește *parteneriatul public-privat* ca fiind un instrument de colaborare între o autoritate publică și sectorul privat, ce se concretizează într-un proiect de îmbunătățire a serviciilor publice, activitățile desfășurate sub această titulatură putând avea ca scop obținerea unui profit, ca în orice afacere sau dimpotrivă, putând să fie vorba despre activități care nu urmăresc obținerea unui profit [14, p.94].

Într-o altă opinie [15], parteneriatul public-privat reprezintă asocierea sub diverse forme între sectorul public și cel privat în vederea și cu scopul finanțării, construirii, modernizării, întreținerii, operării și/sau administrării unor bunuri sau servicii comune.

Parteneriatul public-privat se constituie, așadar, ca o modalitate viabilă de introducere a managementului privat în serviciile publice, pe calea unei legături contractuale de lungă durată, între un operator privat și o autoritate publică. Parteneriatul public-privat asigură, în mod fundamental realizarea, în totalitate sau parțial a serviciului public proiectat, făcând apel la know-how-ul și resursele sectorului privat [16, p.5].

În prezent, conceptul de parteneriat public-privat reprezintă o formă de „cooperare între o autoritate publică și sectorul privat, respectiv organizații neguvernamentale, asociații ale oamenilor de afaceri, ori companii, pentru realizarea unui proiect care produce efecte pozitive pe piața forței de muncă și în dezvoltarea locală” [17, p.14].

Fără îndoială, există percepții diferite cu privire la parteneriatul public-privat, după natura experiențelor care există în diferite țări, în special în Europa, așa cum există sisteme diferite de organizare administrativă și a serviciilor publice (descentralizat - centralizat - deconcentrat), precum și o diversitate de culturi politice, comunitare și religioase [18].

Ținând cont de diversitatea formelor de colaborare între autoritățile publice și sectorul privat, este dificil de a formula o definiție standard a parteneriatului public-privat.

Din acest motiv, definirea conceptului de parteneriat public-privat poate fi pornită fie de la o abordare „centralistă”, fie „descentralizată” sau „mixtă”, ținând cont atât de modelul de organizare a administrației publice (centralizat - descentralizat), cât și de natura unui program sau proiect ce urmează a fi realizat (caracter intersectorial, aplicare la nivel local, aceasta constituind regula sau cu impact național - cazuri rare).

Întrucât domeniile de cooperare sunt diverse, conceptul de „*parteneriat public-privat*” nu trebuie asimilat cu forma juridică de realizare a unei afaceri (activități cu scop lucrativ), cum sunt societățile comerciale sau asocierile în participațiune. Acestea din urmă sunt forme concrete de realizare a parteneriatului.

Pe de altă parte, activitățile ce se pot desfășura sub titulatura de parteneriat public-privat pot avea ca scop obținerea unui profit, cum este orice afacere, dar pot avea în vedere și activități care nu urmăresc obținerea unui profit. Exemple în acest sens sunt serviciile sociale sau activități precum întreținerea parcurilor.

În acest sens, literatura de specialitate [19, p.7] s-a pronunțat în sensul că, „parteneriatul nu trebuie analizat și definit exclusiv după natura activității desfășurate,

² În România, parteneriatul public-privat a fost reglementat în cursul anului 2002 prin O.G. nr. 16/2002 privind contractele de parteneriat public-privat (publicată în Monitorul Oficial al României nr. 94 din 2 februarie 2002), care a fost însă abrogată în anul 2006 odată cu transpunerea directivelor europene privind achizițiile publice și concesiunile. În prezent, Legea nr. 178/2010 a parteneriatului public-privat (publicată în Monitorul Oficial al României nr. 676 din 5 octombrie 2010) reglementează inițierea și realizarea de proiecte de parteneriat public-privat pentru lucrări publice în diverse sectoare de activitate, cu finanțări private, fiind completată de Hotărârea Guvernului nr. 1239/2010 privind aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii parteneriatului public-privat nr. 178/2010, precum și pentru aprobarea unor măsuri privind reorganizarea Unității centrale pentru coordonarea parteneriatului public-privat din cadrul Ministerului Finanțelor Publice (publicată în Monitorul Oficial al României nr. 833 din 13 decembrie 2010). Un an mai târziu a fost adoptată Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 39/2011 pentru modificarea și completarea Legii parteneriatului public-privat nr. 178/2010 (publicată în Monitorul Oficial al României nr. 284 din 21 aprilie 2011).

caracterul ei (profitabilă, neprofitabilă), ori în funcție de contractul prin care se realizează, întrucât parteneriatul se situează pe un palier politic, și nicidecum juridic sau strict financiar”.

Delimitarea parteneriatului public-privat de alte instituții juridice

Din cele relatate mai sus, se desprinde concluzia, potrivit căreia preocuparea pentru definirea precisă a parteneriatului public-privat este subordonată recunoașterii și reglementării ideii de cooperare între sectorul public și cel privat în vederea realizării de lucrări publice sau de servicii publice.

Totuși, având în vedere multitudinea de forme pe care le poate lua cooperarea pe plan economic dintre autoritățile publice și agenții economici, se impune identificarea unui set de coordonate elementare, ce caracterizează fiecare asemenea proiect, rezultatul fiind un concept deschis al parteneriatului public-privat. Aceste coordonate sunt [20, p.33-35]:

Cooperarea

Prima coordonată esențială a parteneriatului public-privat reprezentată existența unei cooperări între două categorii de părți, fiecare putând include mai multe persoane juridice: pe de o parte autoritățile publice, iar pe de alta persoanele private.

Sectorul public va fi de regulă reprezentat de autorități publice centrale sau locale sau asocieri ale acestora, în calitate de persoane juridice de drept public. La nivelul Uniunii Europene, chestiunea identificării reprezentanților sectorului public într-un parteneriat public-privat este soluționată de Cartea Verde prin raportare la categoriile de autorități contractante determinate conform Directivelor 2004/17/CE și 2004/18/CE, care alcătuiesc reglementarea-cadru pentru achizițiile publice.

Pe pe altă parte, partenerul privat poate fi reprezentat de una sau mai multe societăți comerciale sau alte entități aparținând „mediului de afaceri”, conform sintagmei generale folosite de Cartea Verde. O astfel de apartenență a partenerului privat este determinată de natura esențialmente economică a cooperării.

Scopul

A doua coordonată este reprezentată de scopul acestei cooperări. Resursele publice și cele private sunt conjugate pentru a realiza un scop subsumat atât sferei generale a interesului public, cât și sferei determinate juridic a patrimoniului public și/sau a serviciilor publice. Realizarea unei lucrări publice sau a unui serviciu public intră în sfera tradițională de obiective și atribuții specifice autorităților publice, dar în absența fondurilor publice necesare acest scop poate fi atins prin cooptarea unui partener privat.

Valoarea semnificativă a investițiilor necesare pentru atingerea scopului, deci pentru realizarea lucrării publice sau pentru asigurarea serviciului public, are un impact direct asupra determinării duratei cooperării dintre autoritățile publice și partenerul privat. Termenul convenit trebuie să permită amortizarea fondurilor private folosite pentru finanțarea investiției și un profit rezonabil pentru partenerul privat. De aici posibilitatea derulării cooperării pe durate relativ lungi, care pot merge până la zeci de ani.

În aceste condiții, ajustarea elementelor cooperării în vederea menținerii echilibrului contractual devine importantă, iar contractele încheiate trebuie să includă mecanisme de ajustare corespunzătoare

Finanțarea

Una dintre coordonatele esențiale ale unui parteneriat public-privat, ce reflectă de regulă o rațiune importantă a alegerii de către autoritatea publică a acestei forme de cooperare, o reprezintă modalitatea de finanțare a proiectului ce face obiectul parteneriatului.

Este de esență unui parteneriat public-privat ponderea semnificativă a finanțării private, fără a fi exclusă în principiu posibilitatea alocării de fonduri publice. Dacă principala contribuție a partenerului privat constă în fondurile puse la dispoziție, contribuția partenerului public constă de regulă în acordarea unor drepturi cu privire la bunuri aparținând

patrimoniului public către partenerul privat sau cu privire la operarea unor servicii publice, la aceasta putându-se adăuga și alocarea de fonduri publice.

Rolul partenerilor

O altă coordonată a parteneriatului public-privat o reprezintă stabilirea rolului ce revine fiecărui partener. Cartea Verde subliniază faptul că partenerul privat are de regulă un rol activ, de implicare în toate etapele proiectului (finanțare, proiectare, realizare, implementare și administrare), în timp ce rolul principal al partenerului public este concentrat în stabilirea obiectivelor ce trebuie atinse în cadrul proiectului (identificarea interesului public, determinarea obiectivelor de performanță și a politicilor de tarifare) și în monitorizarea respectării acestora.

Repartizarea riscurilor

Ultimul element esențial al parteneriatului public-privat îl reprezintă modalitatea de repartizare a riscurilor între autoritatea publică și investitorul privat, principiul fiind acela că această repartizare se face în funcție de abilitatea fiecărui partener de a evalua, controla și suporta consecințele fiecărui risc specific unui proiect.

Clarificări cu privire la repartizarea riscurilor sunt aduse de regulile comunitare în ceea ce privește tratamentul contabil al bunurilor angrenate și obligațiilor asumate de autoritățile publice în cadrul parteneriatelor public-privat, care stabilește soluții diferite de reflectare contabilă în funcție de riscurile preluate de partenerul privat.

Identificarea acestor coordonate specifice în fiecare proiect calificabil ca parteneriat public-privat, este necesară pentru stabilirea unor linii de demarcație între parteneriatul public-privat și alte tipuri de structuri juridice utilizate de autorități publice și persoane private, în cadrul mai larg al activității economice. Astfel de structuri juridice ce pot fi confundate cu parteneriatul public-privat și față de care s-a încercat o delimitare menită să sublinieze particularitățile specifice acestuia din urmă, sunt, de regulă, contractele de achiziții publice și contractele de concesiune, la care unii autori [21, p.32-35] adaugă privatizările, liberalizările și finanțarea de proiecte.

Privatizarea este transferul parțial sau integral al proprietății acțiunilor, al activelor sau al activității din sectorul public spre cel privat, în timp ce *liberalizarea unui sector* constă din suprimarea monopolurilor legale, fiind vorba de abolirea barierelor juridice prin introducerea concurenței [22].

Operațiunile de privatizare a întreprinderilor sau de liberalizare a unui sector (telecomunicații sau energetic, de exemplu) nu țin de domeniul parteneriatelor public-private. În fapt, atunci când statul privatizează sau liberalizează un sector, se retrage din funcția de operator al acestui sector pentru a nu mai exercita, în principiu, decât funcții de reglementare și regularizare. Aceste operațiuni mută limita dintre activitățile serviciului public și cele care țin de libertatea comerțului sau a industriei, fără a da naștere unor parteneriate public-private.

Confuzia dintre finanțarea de proiect și parteneriatul public-privat este totuși frecventă și poate să apară, în practică, pornind de la cei trei actori principali ai parteneriatelor public-private, și anume instituția publică, operatorul privat și instituția financiară (banca).

Finanțarea de proiect se referă, în principal, la relația dintre o instituție financiară și un operator privat, în timp ce parteneriatul public-privat privește, în primul rând relația dintre operatorul privat și persoana publică. Apoi, există finanțări de proiect strict private pentru proiecte în care nu intervin autoritățile publice. În mod analog, parteneriatele public-private nu presupun întotdeauna implicarea instituțiilor financiare (de exemplu, atunci când statul încurajează și sprijină activitatea economică sau atunci când întreprinderea privată beneficiază de un contract de leasing/sprijin) [23].

Concluzie

În lipsa unei definiții legale a parteneriatului public-privat, rămâne în sarcina doctrinei să definească acest concept, până în prezent conturându-se mai multe opinii exprimate în acest scop și care denotă importanța pe care cercetarea științifică, în special din străinătate, o acordă acestui domeniu deosebit de important în asigurarea realizării activității de către administrația publică.

Astfel, noțiunea de “parteneriat public-privat” este un exemplu tipic de noțiune al cărei sens este presupus a fi general acceptat, dar care nu beneficiază de o definiție consacrată. În lipsa unei definiții legale, autorii care analizează această noțiune și formele practice pe care le îmbracă tind să îi confere un caracter de generalitate, incluzând în acest termen toate formele juridice de cooperare între sectorul public și sectorul privat ce au ca scop realizarea unei investiții publice și/sau realizarea unui serviciu public.

Accentul este pus pe ideea de cooperare între autoritățile publice și investitorii privați și mai puțin pe scopul acestei colaborări, care este mai întotdeauna subînțeles a servi interesului public, ca rațiune a angajării autorităților publice în cooperarea respectivă.

Parteneriatul public-privat urmează a fi deosebit de alte tipuri de structuri juridice utilizate de autorități publice și persoane private, prin întrunirea următoarelor coordonate specifice: cooperarea; scopul; finanțarea privată, fără a fi exclusă în principiu posibilitatea alocării de fonduri publice; stabilirea rolului ce revine fiecărui partener, de la implicare în toate etapele proiectului (finanțare, proiectare, realizare, implementare și administrare) pentru partenerul privat, la stabilirea obiectivelor ce trebuie atinse în cadrul proiectului (identificarea interesului public, determinarea obiectivelor de performanță și a politicilor de tarifare) și în monitorizarea respectării acestora, pentru partenerul public; repartizarea riscurilor între autoritatea publică și investitorul privat, principiul fiind acela că această repartizare se face în funcție de abilitatea fiecărui partener de a evalua, controla și suporta consecințele fiecărui risc specific unui proiect.

Bibliography

1. Ioan Alexandru, *Criza administrației*, Editura All Beck, București, 2001,
2. Ioan Alexandru, *Considerații teoretice privind parteneriatul public-privat*, Revista de drept public nr. 1/2004, Editura All Beck, București,
3. N. Popa, *Drept public - drept privat*, Revista de drept public nr. 1-2/1997, Editura All Beck, București,
4. A. Iorgovan, *Realități politico-juridice privind atragerea agenților privați și a structurilor ne guvernamentale în realizarea serviciilor publice*, în Revista de drept public nr. 1/1995, serie nouă, Editura Atlas T&T,
5. I. Alexandru, op. cit.
6. Carley Pennink, *Parteneriat public privat în dezvoltare urbană*, în “Management și guvernare urbană”, Chișinău, 2004,
7. McQuaid R., „Partnerships and Urban Economic development at the Eve of the XXIst Century”, paper presented at the conference, Cities, Enterprises and Society at the Eve of the XXIst Century, Lille, 1994, p. 3; citat de Carley Pennink, op. cit., pag. 84.

8. Bailey N., *Towards a research Agenda for public Private Partnerships in the 1990s in Local Economy*. Longman, Norwich, 1994, p. 293; citat de Carley Pennink, op. cit., pag. 84.
9. Kloppenborg P., *The Quest for Utilization Value; Economy and Good Ordering of Interests*. Amsterdam: Progressio Foundation, 1991, p. 164-5; citat de Carley Pennink, op. cit., pag. 84.
10. Ibidem.
11. Radu Tufescu, *Parteneriatul public-privat în dreptul comunitar*, în revista Profil concurență nr. 4/2005,
12. Rodica Narcisa Petrescu, *Impactul adoptării ordonanței de urgență a Guvernului nr. 34/2006 asupra contractului de parteneriat public-privat*, în Revista de drept public nr.1/2007, Editura C.H.Beck, București,
13. Frédéric Marty, Sylvie Trosa, Arnaud Voisin, *Les partenariats public-privé, La découverte*, Paris, 2006; citat de Mariana Stancu-Țipișcă, *Eficacitatea economico-socială a parteneriatului public-privat*, în Revista de drept public nr.1/2007, Editura C.H.Beck, București,
14. Dana Apostol Tofan, *Unele considerații privind legislația în domeniul parteneriatului public-privat*, Revista de drept public nr. 2/2004,
15. M.Popa, *Parteneriatul public-privat. Aspecte economice ale conceptului*, în Revista Profil Concurență nr. 4/2005
16. *Ghid pentru parteneriat public-privat, ediția a II-a*, elaborat de Camera de Comerț și Industrie a României, București, august 2005,
17. *Parteneriatul public-privat: soluție pentru un mai bun management al comunităților locale din România*. Ghid practic pentru consiliile județene, coordonat de Anca Ghinea, elaborat de Institutul pentru Politici Publice, București, aprilie 2004,
18. Ibidem.
19. Ana Vasile, *Prestarea serviciilor publice prin agenți privați*, Editura AII Beck, Studii Juridice, București, 2003,
20. Monica Amalia Rațiu, Simona Gherghina, *Legea parteneriatului public-privat. Comentarii și adnotări*, Editura Monitorul Oficial, București, 2011,
21. Mihălcescu Ana-Maria, *Contractul de parteneriat public-privat*, Editura Universul Juridic, București, 2011,
22. Ibidem.
23. Ibidem.